

วิเคราะห์คุณค่าเศรษฐกิจในกุตตันตสูตร

AN ANALYSIS OF ECONOMIC VALUE IN KUTADANTA SUTTA

อภิเชษฐ จันทรดี¹Apichet Chandee¹¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author e-mail: apichet.c@outlook.com

Received: 3 March 2020; Revised: 15 May 2020; Accepted: 25 May 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเป็นมาระบบเศรษฐกิจในกุตตันตสูตร และ 2) วิเคราะห์คุณค่าระบบเศรษฐกิจในกุตตันตสูตร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า ระบบเศรษฐกิจในกุตตันตสูตร พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้เว้นการทารุณต่อสัตว์น้อยใหญ่ด้วยการบูชาญ ซึ่งเป็นการบ่งบอกกุศลและสิ่งเปรียบเทียบกับพยากรณ์ธรรมชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยตรง แต่ทรงแนะนำให้ทำการบูชาญแบบพุทธด้วยการงดเว้นการฆ่าสัตว์ และทำลายสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ส่งเสริมให้บูชาญด้วยวิธีการสงเคราะห์ประชาชนทุกระดับชั้น ด้วยการมอบทุนการเกษตร ทุนทางการค้าขาย และให้กำลังใจข้าราชการเพื่อประกอบอาชีพสุจริต จึงเป็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้ยั่งยืน เน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดคุณค่าสูงสุด และสนองความต้องการอย่างทั่วถึง

ส่วนคุณค่าระบบเศรษฐกิจในกุตตันตสูตรนั้น เมื่อประชาชนได้รับการสงเคราะห์อย่างทั่วถึงแล้วก็ส่งผลให้ระบบการปกครองเป็นไปด้วยดี ไม่มีความขัดสน ลดปัญหาการเบียดเบียนกัน ไม่มีโจรผู้ร้ายเกิดขึ้น เพราะต่างก็ขวนขวายในการประกอบอาชีพตามความถนัดของตน และสร้างเสริมความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนต่อเนื่อง ทำให้บ้านเมืองเจริญก้าวหน้า ก่อให้เกิดสันติสุขอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ:

คุณค่า,
เศรษฐกิจ,
กุตตันตสูตร

ABSTRACT

The objectives of this research article were to: 1) study an economical system in K $\bar{U}$ tadanta Sutta and 2) analyze the economic value in K $\bar{U}$ tadanta Sutta. This research was conducted based on Documentary Research Methodology and concluded with descriptive analysis.

The result of the study found that: An economical system in K $\bar{U}$ tadanta Sutta was introduced to human beings to leave the animal abuse in the sacrificial ceremony. This action was unwholesome to affect the human beings' economical system. The Buddha introduced a good way to human beings to make the sacrificial action without killing animals and destroying the environment. He encouraged human beings to make the sacrificial ceremony with the social service in all classes: giving the agricultural fund, business fund and giving the public servants the more for the honest life. This was the development of the sustainable economics that stressed on using the limited resources effectively and satisfying all persons in societies.

The value of an economical system in K $\bar{U}$ tadanta Sutta was that when people were given a good service, there was a good administration without poverty, problems of abuse among human beings, murderers and stealers. This was so because all people tried to get successful in their occupation and prosperous in sustainable economics, developed societies and forever happiness.

Keywords:

*Value,
Economic,
Kutadanta Sutta*

บทนำ

พระพุทธศาสนามองว่า เศรษฐกิจมีความสำคัญเป็นอย่างมาก การที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง ในการพิจารณาประกอบ เช่น แกไขที่ระบบเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง การส่งเสริมให้บุคคลในสังคมได้มีคุณธรรม คือ จริยธรรมและศีลธรรมควบคู่กันไป ส่งผลให้เกิดพัฒนาการใน 2 มิติ คือ ภายนอกได้แก่สิ่งแวดล้อม และภายในได้แก่จิตใจ ดังที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2548, น. 59-60) ได้ชี้ว่า การสร้างความปรองดองทางเศรษฐกิจจึงเป็นภารกิจสำคัญที่จะต้องทำ แต่เราจะต้องให้ความเจริญก้าวหน้าพร้อมทางเศรษฐกิจนั้นสัมพันธ์กับจุดหมาย โดยให้เป็นไปเพื่อจุดหมาย คือ ให้เกิดคุณภาพชีวิต ซึ่งทำให้นมนุษย์พร้อมที่จะสร้างสรรค์หรือปฏิบัติเพื่อชีวิตที่ดีงามจึงเรียกว่า เศรษฐศาสตร์และเศรษฐกิจเพื่อคุณภาพชีวิต

คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ คือ พระไตรปิฎก แบ่งออกเป็น 1) พระวินัยปิฎก ว่าด้วยวินัยหรือศีลของภิกษุ ภิกษุณี 2) พระสุตตันตปิฎก ว่าด้วยพระธรรมเทศนาต่างๆ ไป และ 3) พระอภิธรรมปิฎก กฎทนต์สูตรเป็นคำสอนทางพระพุทธศาสนา อยู่ในหมวดของ พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 9 ทีฆนิกาย กฎทนต์สูตร นี่เป็นพระสูตรว่าด้วย พราหมณ์พินเขยีน พุทธถึงเรื่องการบูชายันต์โดยวิธีสังเคราะห์การปกครองให้ได้ผลดีทางเศรษฐกิจลดโจรผู้ร้าย และสิ่งที่ริเริ่มน้อยกว่าแต่มีผลมากกว่า

พระพุทธเจ้าทรงสอนเศรษฐศาสตร์ในการทรงแสดงธรรมแก่ภิกษุทันต พราหมณ์ นักปกครองผู้หนึ่งของแคว้นมคธพระพุทธเจ้าทรงสอนให้ลดอาชญากรรม ด้วยเพิ่มการจัดเศรษฐกิจให้ดี ให้ประชาชนทุกหมู่เหล่ามีรายได้ มีความเป็นอยู่ดี เป็นการนำเรื่องเศรษฐกิจมาช่วยในการปกครองด้วย (สุชีพ ปุณฺณานุภาพ, 2540, ออนไลน์) แนวคิดในกฎทันตสูตรเป็นการนำเสนอแนวทางการปฏิบัติแนวทางคิดทางเศรษฐกิจโดยการพัฒนาเศรษฐกิจขั้นมูลฐานที่สัมพันธ์กับแนวคิดทางการเมืองแบบธรรมาธิปไตย คำถามมีว่า แนวคิดในกฎทันตสูตรได้นำเสนอหลักการและแนวทางดังกล่าวอย่างไร” จึงทำให้นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา มองว่า ควรนำพระสูตรดังกล่าวนี้มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของสังคมไทยในปัจจุบัน ก็จะทำให้ประโยชน์แก่ชาติและประชาชนได้อย่างมาก (อดิศักดิ์ ทองบุญ, 2547, ออนไลน์)

หลักการและแนวทางสำคัญประการหนึ่งในกฎทันตสูตร คือ การแบ่งปันและกระจายทรัพยากรให้ครอบคลุมถึงกลุ่มคนต่างๆ ในสังคมมากที่สุด กล่าวคือ ให้กลุ่มคนต่าง ๆ ทั้งภาคเกษตรกรรม นักธุรกิจ และกลุ่มคนชั้นปกครอง สามารถเข้าถึงแหล่งทุนและทรัพยากรอย่างเท่าเทียม และเป็นธรรม ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น ดิน และน้ำ ทรัพยากรทางสังคม เช่น โอกาสทางการศึกษา ความปลอดภัยทางด้านชีวิต และทรัพย์สิน ทรัพยากรทางด้านเศรษฐกิจ เช่น โอกาสการเข้าถึงแหล่งทุน การตลาด และแรงงานที่เป็นธรรม (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2559, ออนไลน์)

ในกฎทันตสูตรนี้ นอกจากพระพุทธเจ้าจะทรงเน้นหนักให้ผู้ปกครองบ้านเมืองหันมาใส่ใจต่อปัญหาเรื่องการกินการอยู่ของประชาชน ซึ่งเป็นปัญหาขั้นรากฐานของสังคมแล้ว ยังทรงแสดงลำดับขั้นของการพัฒนาที่สูงขึ้นไปโดยลำดับ การแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดี แม้จะเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด แต่ก็ยังเป็นเพียงการพัฒนาทางด้านวัตถุเท่านั้น ยังมีองค์ประกอบอีกด้านหนึ่งของมนุษย์ซึ่งจะต้องให้ความสนใจ คือ การพัฒนาทางด้านจิตใจ เพราะชีวิตมนุษย์ประกอบด้วยส่วน 2 ส่วน คือ ร่างกายกับจิตใจ ในองค์ประกอบดังกล่าว พระพุทธศาสนาถือว่าจิตใจเป็นสิ่งสำคัญที่สุดและสมควรได้รับการพัฒนาควบคู่กันไป ด้วย ถ้าไปมุ่งพัฒนาแต่ด้านวัตถุเพียงอย่างเดียวโดยมิได้ให้ความสนใจต่อคุณค่าทางด้านจิตใจ สิ่งที่จะปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด คือ การพัฒนาที่ขาดดุลยภาพ เป็นการพัฒนาแบบแยกส่วน คือ แยกกายออกจากใจ แต่มิได้พัฒนาแบบองค์รวม (Holistic) อันเป็นการพัฒนาควบคู่กันไประหว่างกายกับใจ เมื่อเป็นเช่นนั้น จึงเป็นการยากที่จะดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายตามที่ไดวางเอาไว้ (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2559, ออนไลน์)

ฉะนั้น ในพระสูตรนี้ หลังจากที่ได้นำเสนอวิธีการในการแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจแล้ว พระพุทธเจ้ายังได้นำเสนอการพัฒนาในระดับที่สูงขึ้นไปอีก โดยอาศัยการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเป็นฐาน ถ้าจะวิเคราะห์ตามแนวที่พระองค์ทรงเสนอ อาจสังเคราะห์กับหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ดังต่อไปนี้ ลำดับขั้นตอนของการพัฒนาตามแนวกฎทันตสูตร จะเห็นได้ว่า พุทธศาสนาให้ความสนใจต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจเช่นเดียวกัน แต่การพัฒนาทางเศรษฐกิจไม่ได้มีเป้าหมายสุดท้ายในตัวของมันเอง เศรษฐกิจไม่ใช่เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา เป็นเพียงจุดเริ่มต้นในกระบวนการพัฒนาเท่านั้น ไม่ใช่เป้าหมาย (End) หากแต่เป็นเพียงวิถีทาง (Means) ที่ทำให้เดินไปสู่เป้าหมาย ถ้าจะจัดเข้าในหลักทางสายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทา ก็อยู่ในขั้นของอริสติกสิกขาเท่านั้นเอง (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2559, ออนไลน์)

นอกจากนี้ จะเห็นข้อที่เหมือนกันอยู่อย่างหนึ่ง แม้การตั้งหลักแหลมชุมชน และระบบเศรษฐกิจจะเปลี่ยนแปลงไป แต่พระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมตามระยะเวลาทางประวัติศาสตร์ การปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อให้มีความสุขและชีวิตที่ดีงาม การศึกษาคัมภีร์พระไตรปิฎกจึงมุ่งเน้นเรื่องรู้เข้าใจหลักคำสอน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติดังกล่าวแล้ว

ผู้วิจัยเห็นว่า กฎทันตสูตร เป็นองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดมาจากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับการพัฒนาชีวิตและสังคมให้มีคุณภาพ ในทุกระดับของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ดังนั้นการที่จะพัฒนาชีวิตและ

สังคมให้มีคุณภาพ จะต้องอาศัยปัจจัยในการพัฒนาชีวิตและสังคม เนื่องจากความเป็นไปของชีวิตและสังคมตามหลักของพุทธศาสนา ถึงแม้ว่าจะต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐานกล่าวคือ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย อาหาร และยารักษาโรค เป็นต้น ซึ่งการที่พระภิกษุสงฆ์ได้รับการถวายปัจจัยสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ล้วนแต่มีการกล่าวอยู่ในพระไตรปิฎกทั้งสิ้น จึงต้องศึกษาในเชิงวรรณกรรม และเชิงวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของระบบเศรษฐกิจในกฎหมายทนต์สูตร
2. เพื่อวิเคราะห์คุณค่าระบบเศรษฐกิจในกฎหมายทนต์สูตร

วิธีการดำเนินวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ พระไตรปิฎกฝ่ายเถรวาท ฉบับภาษาไทย โดยใช้พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นหลัก ซึ่งข้อมูลในพระไตรปิฎกจะจำกัดกรอบการศึกษาให้อยู่ในพระวินัยปิฎก และพระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 1 – 33

- ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ซึ่งเป็นตำรา เอกสารที่เป็นงานเขียน หนังสือวิชาการจากนักปราชญ์ และงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจในกฎหมายทนต์สูตร

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาข้อมูลทั้งหมดที่ได้มา โดยการจัดลำดับข้อมูลที่ได้มาให้มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ และทำการศึกษาวิเคราะห์ ตีความ แล้วรวบรวมเรียบเรียง นำข้อมูลที่รวบรวม เรียบเรียงได้ มาสรุปผลการศึกษาเพื่อนำเสนอ เป็นรายงานการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ความเป็นมาของระบบเศรษฐกิจในกฎหมายทนต์สูตร

ผลการศึกษาสรุปได้เศรษฐกิจ หมายถึง งานในการการผลิต และการใช้จ่าย ในเรื่องความเป็นอยู่สมัยพุทธกาล ส่วนพระไตรปิฎกคือคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา เป็นที่รวบรวมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไว้เป็นหมวดหมู่ไม่ให้อรรถาธิบาย แบ่งได้ 3 หมวด คือ (1) วินัยปิฎก ว่าด้วยวินัยหรือศีลของภิกษุ ภิกษุณี (2) สุตตันตปิฎก ว่าด้วยธรรมเทศนาทั่วไป หรือธรรมะที่สำคัญ ดังนั้นเศรษฐกิจในพระไตรปิฎก ศึกษากรณีกฎหมายทนต์สูตรจึงหมายถึง ประวัติศาสตร์ที่เป็นคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาที่มีอยู่ในคัมภีร์พระไตรปิฎก ที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิต การเมือง การปกครอง ระบบเศรษฐกิจ ฯลฯ ของผู้คนในสมัยพระพุทธกาลเมื่อกว่า 2,557 ปี มาแล้ว

กฎหมายทนต์สูตร มีความเป็นมาที่เป็นองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดมาจากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเป็นความรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนาชีวิตและสังคมให้มีคุณภาพ ตั้งแต่ระดับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ระดับธรรมดา จนถึงระดับอริยะ ดังนั้นการที่จะพัฒนาชีวิตและสังคมให้มีคุณภาพ จะต้องอาศัยปัจจัยทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการที่จะเข้าไปบูรณาการในการพัฒนาชีวิตและสังคม เนื่องจากความเป็นไปของชีวิตและสังคมตามหลักของพุทธศาสนา ถือว่าต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐานกล่าวคือ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย อาหาร และยารักษาโรค เป็นต้น ซึ่งการที่พระภิกษุสงฆ์ได้รับการถวายปัจจัยสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ล้วนมีการกล่าวอยู่ในพระไตรปิฎกทั้งสิ้น

กฎทนต์สูตร เป็นพระสูตร ที่ได้วางข้อบัญญัติไว้เป็นหลักกำกับความประพฤติ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเสมอกันเพื่อให้แต่ละคนสามารถดำเนินตนอยู่ด้วยดี มีชีวิตที่เกื้อกูลตามสภาพแวดล้อมที่ตนมีส่วนสร้างสรรค์รักษา ให้เอื้ออำนวยแก่การมีชีวิตที่ดีงามร่วมกันเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับการพัฒนาคุณภาพจิตและการเจริญปัญญา

กฎทนต์สูตร มีลักษณะเป็นพระสูตรคำสอนทางพระพุทธศาสนา อยู่ในหมวดของ พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 9 ทีฆนิกาย กฎทนต์สูตร มีขนาดกว่าพระสูตรในนิกายอื่น เป็นเรื่องที่พระผู้มีพระภาคตรัสเล่าถึงพระเจ้ามหาวิชิระในอดีตกาลผู้สมบุรณ์ด้วยทรัพย์ ได้ชยชนะปฐพีมณฑลอันยิ่งใหญ่ใครจะบูชาญ เพื่อประโยชน์และความสุขจึงเรียกพราหมณ์ปุโรหิตมาช่วยสอนวิธีบูชาญนั้น โดยไม่มีการฆ่าสัตว์แต่ให้บูชาญด้วย เนยใส น้ำมัน เนยข้น นมส้ม น้ำผึ้ง น้ำอ้อย เนื้อเรื่องในพระสูตรนี้ทำให้ทราบถึงความเป็นอยู่ในสมัยนั้น และทำให้เห็นว่าพระพุทธเจ้าทรงปฏิเสธการฆ่าสัตว์เพื่อการบูชาญ ซึ่งเป็นคำสอนที่ขัดกับศาสนาพราหมณ์

2. ศึกษาวิเคราะห์คุณค่าเศรษฐกิจในกฎทนต์สูตร

กฎทนต์สูตร มีลักษณะเป็นพระสูตรคำสอนทางพระพุทธศาสนา มีขนาดยาวกว่าพระสูตรในนิกายอื่น คำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงปฏิเสธการฆ่าสัตว์เพื่อการบูชาญ จึงเป็นความเชื่อที่เกิดขึ้นมาหักล้างคำสอนของศาสนาพราหมณ์ ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ ชี้ให้เห็นถึงความสามารถของพระพุทธเจ้าที่ใช้วิธีการสอนโดยการเล่าเรื่องให้กฎทนต์พราหมณ์ฟังโดยตรัสอธิบายถึงเรื่องการบูชาญโดยไม่ต้องฆ่าสัตว์ และการช่วยเหลือพลเมืองของพระเจ้าวิชิตราช ด้วยการให้ทุน อาหาร เงินเดือน นับได้ว่า กฎทนต์สูตร เป็นพระสูตรที่ใช้สงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนทั่วไปได้ และเป็นหลักปกครองบ้านเมืองที่สำคัญ มีประโยชน์ที่ใช้ในอดีต และสามารถใช้ในสมัยปัจจุบันนี้ได้ โดยการใช้สอยวัตถุต่างๆ ต้องมีการคำนึงถึงสิ่งที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อสนองความต้องการที่มีอยู่เพื่อให้เกิดอรรถประโยชน์ คือความพึงพอใจสูงสุด และไม่ทำลายธรรมชาติสิ่งแวดล้อมต่างๆ ดังนั้นพุทธเศรษฐกิจจึงหมายถึง การศึกษาพฤติกรรมกรรมกรดำเนินชีวิตของมนุษย์ในเรื่องการผลิต การจำหน่าย และการใช้สอยสิ่งของต่างๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อสนองความต้องการที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดเพื่อให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อชีวิตของมนุษย์ และต้องรักษาสังคมสิ่งแวดล้อมให้มีความคงอยู่และสมบูรณ์

การดำเนินการตามเศรษฐกิจตามแนวพุทธ คือ การใช้คน เงินทุน และวัตถุดิบจากธรรมชาติต่างๆ ทำให้เกิดผลผลิตต่อเศรษฐกิจตามแนวพุทธ คือ ผู้ประกอบการควรพิจารณาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน คือ การพิจารณาความรู้ความสามารถของตน (อัตตัญญูตา) รู้จักประมาณตน มีวัย เพศ กำลัง ความสามารถ สติปัญญา ความถนัดของตน และรู้จักประมาณในการผลิต ต้องพิจารณาควบคู่กับ ปัจจัยภายนอกพิจารณาตามเหตุที่จะต้องผลิต มีหลักการ และกฎเกณฑ์ รู้ถึงธรรมชาติของมนุษย์ ว่ามนุษย์ต้องการอะไรเป็นปัจจัยหลัก อะไรเป็นปัจจัยรอง และธรรมชาติแวดล้อมต้องไม่ทำลายดุลยธรรมชาติ ที่จะเป็นเหตุให้เกิดความเดือนร้อนทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น พิจารณาจุดมุ่งหมาย หรือรู้ผล รู้ประโยชน์ที่ตนประสงค์ และส่งที่ไม่ควรผลิต คือ อาวุธ เมรัย และยาพิษ พิจารณากาล และเวลาที่เหมาะสม รวมถึงเข้าใจสภาพภูมิอากาศ สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ว่าเป็นดินแดนเขตร้อน เขตหนาว และความเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลเรียกว่า กาลัญญูตา รู้จักบริโภคของชุมชนว่า จะผลิตอะไร เพื่อสังคมใด (ปริสญญูตา) รู้จักบุคคลว่ามีธรรมชาติที่แตกต่างกัน รสนิยมต่างกัน ความพอใจต่างกันเรียกว่า ปริสญญูตา หรือ ปุคคลโปรปริญญูตา

งานวิจัยเล่มนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาวิเคราะห์คุณค่าเศรษฐกิจในกฎทนต์สูตร ซึ่งจากผลวิจัยข้างต้น พบว่า

1) งานวิจัยชิ้นนี้ได้ศึกษาจากพระสุตตันตปิฎกในเรื่องกฎทนต์สูตรที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจในสมัยพุทธกาล ทำให้ทราบถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในสมัยนั้น และสามารถนำความรู้ที่ได้รับนี้ นำไปประยุกต์ใช้กับศาสตร์ในวิชาอื่นๆ ได้

2) กฎทนต์สูตร มีการนำหลักธรรมคำสอนที่เรียกว่า ธรรมเพื่อความอยู่ดีทางเศรษฐกิจมาอธิบายเอาไว้ เป็นการง่ายที่บุคคลอื่นได้อ่านงานวิจัยชิ้นนี้แล้วสามารถนำมาใช้ปฏิบัติได้เลย ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจในการดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัว

3) กฎทนต์สูตร เป็นพระสูตรที่เป็นคำสอนทางพระพุทธศาสนา เป็นเรื่องที่พระผู้มีพระภาคตรัสเล่าถึงพระเจ้ามหาวิชิตรในอดีตกาลผู้สมบูรณ์ด้วยทรัพย์ ได้ชยชนะปฐพีมณฑลอันยิ่งใหญ่ใครจะบูชาด้วย เพื่อประโยชน์และความสุขจึงเรียกพราหมณ์ปุโรหิตมาช่วยสอนวิธีบูชาผู้นั้น โดยไม่มีการฆ่าสัตว์แต่ให้บูชาด้วย เนยใส น้ำมัน เนยข้น นมสัสม น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงปฏิเสธการฆ่าสัตว์เพื่อการบูชา กฎทนต์สูตร เป็นพระสูตรที่ใช้สงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนทั่วไปได้เหมาะแก่การแก้ไขในเรื่องเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นหลักปกครองบ้านเมืองที่สำคัญ มีประโยชน์แก่ผู้ที่ปกครองบ้านเมืองเพราะถ้าประชาชนกินดีอยู่ดี ปัญหาเรื่องโจรผู้ร้ายก็จะหมดไปดังนั้น คำสอนในกฎทนต์สูตร จึงเป็นคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ดีมีประโยชน์ได้สอดแทรกคำสอนที่เป็นการปฏิบัติที่ดำรงไว้ด้วยพุทธจริยธรรมคุณธรรมด้านการใช้ชีวิต การแก้ไขเศรษฐกิจ และการปกครอง เป็นต้น

อภิปรายผล

ความเป็นมาระบบเศรษฐกิจในกฎทนต์สูตร พบว่า ระบบเศรษฐกิจในกฎทนต์สูตร พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้เว้นการทารุณต่อสัตว์น้อยใหญ่ด้วยการบูชา ซึ่งเป็นการบ่งบอกกุศลและสิ่งเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยตรง แต่ทรงแนะนำให้ทำการบูชาแบบพุทธด้วยการงดเว้นการฆ่าสัตว์ และทำลายสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ส่งเสริมให้บูชาด้วยวิธีการสงเคราะห์ประชาชนทุกระดับชั้น ด้วยการมอบทุนการเกษตร ทุนทางการค้าขาย และให้กำลังใจข้าราชการเพื่อประกอบอาชีพสุจริต จึงเป็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้ยั่งยืน เน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดคุณค่าสูงสุด และสนองความต้องการอย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับ คັນสนีย์ ชุมพลบัญชา (2559, น. 109-165) ซึ่งกล่าวไว้ว่า กฎทนต์สูตรถือได้ว่าเป็นพระสูตร หนึ่งที่แสดงถึงวิธีการบริหารจัดการเศรษฐกิจเชิงมหภาคได้อย่างเด่นชัด ซึ่ง จากแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์มหภาคและเนื้อเรื่องย่อของกฎทนต์สูตรดังกล่าวข้างต้น จะได้นำมาอธิบายร่วมกัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงกลไกการทำงานของระบบเศรษฐกิจตามหลักเศรษฐศาสตร์ในกรอบของกฎทนต์สูตร หากพิจารณาหลักเศรษฐศาสตร์มหภาคเข้ากับเรื่องราวในกฎทนต์สูตร นี้ กล่าวได้ว่า พระเจ้ามหาวิชิตราชและคณะเปรียบได้กับคณะรัฐบาลที่ทำหน้าที่ดูแลและบริหารจัดการประเทศ ตั้งแต่การป้องกันประเทศ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศอื่น ตลอดจนดูแลให้ประชาชนมีความ กินดีอยู่ดี บ้านเมืองสงบสุข ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศ

คุณค่าระบบเศรษฐกิจในกฎทนต์สูตร พบว่า เมื่อประชาชนได้รับการสงเคราะห์อย่างทั่วถึงแล้วก็ส่งผลให้ระบบการปกครองเป็นไปได้อย่างดี ไม่มีความขัดสน ลดปัญหาการเบียดเบียนกัน ไม่มีโจรผู้ร้ายเกิดขึ้น เพราะต่างก็ชวนช่วยในการประกอบอาชีพตามความถนัดของตน และสร้างเสริมความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนต่อเนื่อง ทำให้บ้านเมืองเจริญก้าวหน้า ก่อให้เกิดสันติสุขอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ Puntarigivat (2013: 183) กล่าวว่า ในมุมมองทางพระพุทธศาสนา รัฐบาลที่ยุติธรรมและชอบธรรม คือ รัฐบาลที่ประกอบด้วยบุคคลที่มี จริยธรรมและฝึกฝนตนเองมาเป็นอย่างดี ซึ่งจะสร้างโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมที่มีความยุติธรรมและชอบธรรม โดยที่สมาชิก ในสังคมจะไม่ได้รับการกดขี่เบียดเบียนใดๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม อีกทั้ง ยังมีหน้าที่ในการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมระหว่างประชาชนใน สังคม กล่าวได้ว่า ผลการตรวจสอบคุณสมบัติของพระเจ้ามหาวิชิตราช และพราหมณ์ปุโรหิตนี้เป็นเครื่องยืนยันได้ว่าคณะรัฐบาลจะบริหารจัดการ ประเทศในทิศทางที่ถูกต้องและเป็นธรรมได้โดยอาศัยความรู้ความสามารถและศีลธรรมในตน

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

ระบบเศรษฐกิจในกฎหมายทนต์สูตร พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้เว้นการทารุณต่อสัตว์น้อยใหญ่ด้วยการบูชาญ ซึ่งเป็นการบ่งบอกกุศลและสิ่งเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยตรง แต่ทรงแนะนำให้ทำการบูชาญแบบพุทธด้วยการงดเว้นการฆ่าสัตว์ และทำลายสิ่งแวดลอมอื่นๆ ส่งเสริมให้บูชาญด้วยวิธีการสงเคราะห์ประชาชนทุกระดับชั้น ด้วยการมอบทุนการเกษตร ทุนทางการค้าขาย และให้กำลังใจข้าราชการเพื่อประกอบอาชีพสุจริต จึงเป็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้ยั่งยืน เน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดคุณค่าสูงสุด และสนองความต้องการอย่างทั่วถึง

ส่วนคุณค่าระบบเศรษฐกิจในกฎหมายทนต์สูตรนั้น เมื่อประชาชนได้รับการสงเคราะห์อย่างทั่วถึงแล้วก็ส่งผลให้ระบบการปกครองเป็นไปได้ดีด้วยดี ไม่มีความขัดสน ลดปัญหาการเบียดเบียนกัน ไม่มีโจรผู้ร้ายเกิดขึ้น เพราะต่างก็ขวนขวายในการประกอบอาชีพตามความถนัดของตน และสร้างเสริมความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนต่อเนื่อง ทำให้บ้านเมืองเจริญก้าวหน้า ก่อให้เกิดสันติสุขอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าเศรษฐกิจในกฎหมายทนต์สูตร ทำให้เห็นลักษณะชุมชนวิถีชีวิตต่างๆ ในสมัยพุทธกาลที่มีเอกลักษณ์ถ่ายทอดมาสู่สังคมไทยในปัจจุบัน และสมควรที่จะได้รับการอนุรักษ์เอาไว้ เช่น การบวชพระภิกษุสงฆ์ เพื่อดำรงไว้ซึ่งพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การทำบุญตักบาตร การให้ทาน การรักษาศีล 5 ฯลฯ เป็นต้น

2. รัฐและหน่วยงานต่างๆ ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาเรื่องเศรษฐกิจแนวพุทธ ตามแนวพระไตรปิฎก ในพระสูตรต่างๆ ให้เข้าใจลึกซึ้ง ซึ่งจะเป็รากฐานในการแก้ไขปัญหาเรื่องเศรษฐกิจในชุมชนต่างๆ ในทุกระดับจนถึงระดับประเทศ เช่น การส่งเสริมช่วยเหลือประชาชน ข้าราชการ ฯลฯ ในเรื่องความเป็นอยู่ เงินทุน ค่าครองชีพ และส่งเสริมความรู้ในด้านการสร้างอาชีพเพื่อเป็นการสร้างงาน ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาทางด้านการเศรษฐกิจ และเป็นการสร้างหลักจริยธรรมคุณธรรมที่ดีทางด้านการปกครอง

3. สถาบันการศึกษาไทย ทั้งระดับอุดมศึกษา และระดับอื่นๆ ศึกษาหลักเรื่องเศรษฐกิจแนวพุทธตามแนวพระไตรปิฎก ที่สอดคล้องกับพื้นฐานวัฒนธรรมไทย ควรให้มีการนำเศรษฐกิจตามแนวพระไตรปิฎกมาเป็นหลักสูตรการศึกษา โดยให้มหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นแกนกลาง ในการบริการวิชาการศึกษา ในเรื่องเศรษฐกิจตามแนวพระไตรปิฎก

2.2 ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเรื่องเศรษฐกิจตามแนวพระไตรปิฎกในพระสูตรต่างๆ เพื่อนำมาส่งเสริมทางศาสนาวัฒนธรรมและผลิตทางด้านเศรษฐกิจ ประยุกต์ใช้กับศาสตร์หรือวิชาต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของชุมชน และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเรื่องเศรษฐกิจในพระไตรปิฎก กับเศรษฐกิจตะวันตกของประเทศต่างๆ เพื่อหาหลักความจริงที่เป็นความต้องการของมนุษย์อย่างแท้จริง และสามารถที่จะหลีกเลี่ยงความฟุ่มเฟือย และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้

3. ควรศึกษาเรื่องเศรษฐกิจในพระไตรปิฎก ในแง่มุมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมเพิ่มเติมในเรื่องใหม่ๆ ที่สามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้ เช่น ในสมัยพุทธกาล มีการใช้กฎหมายอะไรแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ หรือ เรื่องอะไรที่เป็นบทบัญญัติของพระพุทธเจ้า ที่สามารถใช้แก้ไขปัญหาในเรื่องเศรษฐกิจ เป็นต้น

4. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกฎทนต์สูตรกับพระสูตรอื่นๆ เพื่อหาข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์และนำมาใช้ในชีวิตประจำวันปัจจุบัน เช่น หลักการปกครอง การแก้ไขเศรษฐกิจ เป็นต้น

การศึกษาเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์คุณค่าเศรษฐกิจในกฎทนต์สูตร เป็นอีกความพยายามหนึ่งที่จะนำเอาคำสอนทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการเพื่อใช้ในสังคม ที่เน้นหนักในเรื่องเศรษฐกิจ การปกครอง ฯลฯ การศึกษาพระพุทธศาสนาอาจศึกษาได้หลายแง่มุมตามความจำเป็นของสังคม เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่มนุษย์อย่างทั่วไป จึงน่าจะศึกษาค้นคว้าพระพุทธศาสนาจากคำสอนดั้งเดิมที่ได้บันทึกเอาไว้ใน คัมภีร์พระไตรปิฎก

เอกสารอ้างอิง

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2548). *เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2559). *เศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงพุทธ: การจัดการความขัดแย้งผ่านมิติการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ*. สืบค้น 24 มกราคม 2564. จาก http://oldweb.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=1208 &articlegroup_id=187.
- คันสนีย์ ชุมพลบุญชร. (2559). *กฎทนต์สูตรกับการจัดการเศรษฐศาสตร์มหภาค*. *วารสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา*, 2(2), 109-165.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2540). *องค์ประกอบที่ทำให้สมบูรณ์*. สืบค้น 24 มกราคม 2564. จาก <http://www.dharma-gateway.com/ubasok/sucdeep/sucdeep-09.htm>.
- อดิศักดิ์ ทองบุญ. (2547). *วิเคราะห์มหายัญในกฎทนต์สูตร*. สืบค้น 24 มกราคม 2564. จาก http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=212&articlegroup_id=60.
- Puntarigivat, T. (2013). *Thai Buddhist Social Theory*. Bangkok: Sahadhammika Co.,Ltd..